

Byla C-660/20

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2020 m. gruodžio 4 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Bundesarbeitsgericht (Vokietija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. lapkričio 11 d.

Ieškovas ir kasatorius:

MK

Atsakovė ir kita kasacinio proceso šalis:

Lufthansa CityLine GmbH

Pagrindinės bylos dalykas

Ne visą darbo dieną dirbančio darbuotojo teisė reikalauti sumokėti darbo užmokesčio, kurį jau gavo, ir pagal *pro rata temporis* (proporcingo laiko) principą padidinto darbo užmokesčio (vadinamojo atlyginimo už papildomą tarnybinio skrydžio valandų skaičių) skirtumą

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aiškinimas, SESV 267 straipsnis

Prejudiciniai klausimai

1. Ar nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią leidžiama vienodai susieti papildomą atlyginimą ne visą ir visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams su tokio paties darbo valandų skaičiaus viršijimu, taigi, kuria leidžiama remtis bendru darbo užmokesčiu, o ne papildomo atlyginimo sudedamąja dalimi, sudaromos mažiau palankios sąlygos ne visą darbo dieną dirbantiems

darbuotojams, palyginti su panašiais visą darbo dieną dirbančiais darbuotojais, kaip tai suprantama pagal Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną, išdėstyto Direktyvos 97/81/EB priede, 4 straipsnio 1 dalį?

2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai:

Ar nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią teisę į papildomą atlyginimą leidžiama padaryti priklausomą nuo sąlygos viršyti tą patį darbo valandų skaičių ne visą darbo dieną ir visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams, suderinama su Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną, išdėstyto Direktyvos 97/81/EB priede, 4 straipsnio 1 dalimi ir *pro rata temporis* (proporcingo laiko) principu, įtvirtintu 4 straipsnio 2 dalyje, jei papildomu atlyginimu siekiama kompensuoti ypatingą darbo krūvį?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną, išdėstyto 1997 m. gruodžio 15 d. Tarybos direktyvos 97/81/EB dėl Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną, kurį sudarė UNICE, CEEP ir ETUC, priede (OL L 14, 1998, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 267) (toliau – Bendrasis susitarimas), 3 straipsnio 2 dalis ir 4 straipsnio 1–3 dalys

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Bürgerliches Gesetzbuch (Civilinis kodeksas, toliau – BGB) 134 straipsnis

Gesetz über Teilzeitarbeit und befristete Arbeitsverträge (Teilzeit- und Befristungsgesetz) (Įstatymas dėl darbo ne visą darbo dieną ir terminuotų darbo sutarčių, toliau – *TzBfG*), visų pirma 2 straipsnio 1 dalies trečias sakinytis ir 4 straipsnio 1 dalis

Bylos aplinkybių ir proceso santrauka

- 1 Šalys nesutaria dėl to, ar ieškovas, kaip ne visą darbo dieną dirbantis darbuotojas, turi teisę į padidintą darbo užmokestį – vadinamąjį atlyginimą už papildomą tarnybinio skrydžio valandų skaičių.
- 2 Atsakovė yra pagal Vokietijos teisę įsteigta ribotos atsakomybės bendrovė. Ji valdo oro linijų bendrovę, vykdančią artimuosius ir tolimuosius skrydžius. Ieškovas nuo 2001 m. dirba atsakovės pilotu ir antruoju pilotu.
- 3 Nuo 2010 m. ieškovas dirba ne visą darbo dieną, o jos dalį, sudarančią 90 % viso darbo laiko. Pagal susitarimą su bendrove ieškovas įdarbintas kaip visą darbo dieną dirbantis darbuotojas, nesumažinus tarnybinio skrydžio valandų skaičiaus. Vis dėlto jam papildomai suteikiamos 37 poilsio dienos per metus. Jo bazinis darbo užmokestis, įskaitant atlyginimo priedus, sumažintas 10 %.

- 4 Pagal atsakovės pilotų kabinos darbuotojų darbo santykiams taikomas kolektyvines sutartis darbo laiko, už kurią mokamas bazinis atlygis, dalį sudaro tarnybinis skrydžio laikas. Darbuotojas gauna bazinį darbo užmokestį viršijantį atlyginimą už papildomą tarnybinio skrydžio valandų skaičių, jei per mėnesį dirbo tam tikrą tarnybinio skrydžio valandų skaičių ir taip viršijo padidinto darbo užmokesčio ribas („aktyvavo“ padidintą darbo užmokestį). Šiuo tikslu kolektyvinės sutarties nuostatose numatyti trys didėjantys valandiniai įkainiai, viršijantys valandinį įkainį, apskaičiuojamą remiantis baziniu darbo užmokesčiu. Šie įkainiai taikomi apskaičiuojant darbo užmokestį tuo atveju, kai darbuotojas artimuosiuose skrydžiuose dirbo 106, 121 ir 136 tarnybinio skrydžio valandas per mėnesį ir taip viršijo vadinamąsias aktyvavimo ribas. Tolimesiems skrydžiams taikomos žemesnės aktyvavimo ribos: 93, 106 ir 120 tarnybinio skrydžio valandų per mėnesį. Kolektyvinių sutarčių nuostatose nenumatyta šias ribas sumažinti ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams proporcingai jų darbo laikui.
- 5 Tam, kad galėtų nustatyti mėnesinį darbo užmokestį už papildomą ieškovo tarnybinio skrydžio valandų skaičių, atsakovė apskaičiuoja individualią aktyvavimo ribą, atsižvelgdama į ieškovo darbą ne visą darbo dieną. Už tarnybinio skrydžio valandas, kurias ieškovas dirba viršydamas savo individualią aktyvavimo ribą, jis gauna pagal bazinį darbo užmokestį apskaičiuotą valandinį atlygį. Padidintą atlygį jis gauna tik tuo atveju, jei jo tarnybinis skrydžio laikas viršija visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams taikomas aktyvavimo ribas.
- 6 Savo ieškiniu ieškovas reikalauja, kad atsakovė atlygintų skirtumą tarp jau sumokėto ir už papildomą tarnybinio skrydžio valandų skaičių padidinto atlyginimo, apskaičiuoto taikant aktyvavimo ribą, kuri yra sumažinta pagal *pro rata temporis* (proporcingo laiko) principą atsižvelgus į jo darbą ne visą darbo dieną.
- 7 *Arbeitsgericht* (darbo bylų teismas) ieškinį patenkino. *Landesarbeitsgericht* (apygardos darbo bylų teismas) ieškinį atmetė. Kasaciniame skunde, kurį leido pateikti apygardos darbo bylų teismas, ieškovas toliau siekia iš atsakovės prisiteisti darbo užmokesčio skirtumą.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

Teisingumo Teismo sprendimo būtinybė

- 8 Ieškovo pareikštas papildomo atlyginimo reikalavimas nėra pagrįstas taikytinomis kolektyvinės sutarties nuostatomis. Pagal šias nuostatas didesnis darbo užmokestis atlyginant už papildomą tarnybinio skrydžio valandų skaičių numatytas tik tuo atveju, jei viršijamos visą ir ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams vienodai taikomos aktyvavimo ribos. Vis dėlto teisė pareikšti tokį reikalavimą atsiranda, jei kolektyvinės sutarties nuostatos, reglamentuojančios darbo užmokestį už papildomas tarnybinio skrydžio valandas, yra nesuderinamos su *TzBfG* 4 straipsnio 1 dalimi. Pagal šią nuostatą „ne visą darbo dieną dirbančiam

darbuotojui negali būti sudaromos mažiau palankios darbo sąlygos, palyginti su panašiu visą darbo dieną dirbančiu darbuotoju, tik dėl tos priežasties, kad jis dirba ne visą darbo dieną, nebent šis skirtingas požiūris yra objektyviai pagrįstas. Ne visą darbo dieną dirbančiam darbuotojui turi būti užtikrintas tokio dydžio darbo užmokestis arba kitas dalus piniginis atlygis, kuris būtų proporcingas jo darbo laiko daliai, palyginti su panašaus visą darbo dieną dirbančio darbuotojo darbo laiku.“ Taigi *TzBfG* 4 straipsnio 1 dalis būtų pažeista, jei ne visą ir visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams vienodai taikomos aktyvavimo ribos reikštų mažiau palankias sąlygas ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams ir to nebūtų galima objektyviai pagrįsti. Dėl tokio pažeidimo diskriminacinė kolektyvinės sutarties nuostata taptų niekinė pagal BGB 134 straipsnį, kuriame nustatyta, kad įstatyme įtvirtintam draudimui prieštaraujantis teisinis sandoris negalioja. Ankstesnė diskriminacija galėtų būti panaikinta tik „nuostatų suderinimu gerinant sąlygas“, nes privilegijuojanti teisės norma liktų vienintele tinkama atskaitos sistema (žr. 2018 m. kovo 14 d. Sprendimo *Stollwitzer*, C-482/16, EU:C:2018:180, 30 punktą ir 2015 m. sausio 28 d. Sprendimo *Starjakob*, C-417/13, EU:C:2015:38, 46 ir 47 punktus). „Nuostatų suderinimas nustatant mažiau palankias sąlygas“ negalimas. Ieškovui turėtų būti sumokėtas jam neteisėtai nesumokėtas atlyginimas už papildomas tarnybinio skrydžio valandas, proporcingas jo darbo laiko daliai, palyginti su visą darbo dieną dirbančio darbuotojo darbo laiku.

- 9 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmiausia turi išnagrinėti, ar ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams dėl kolektyvinės sutarties nuostatų, susijusių su atlyginimu už papildomas tarnybinio skrydžio valandas, nėra sudaromos mažiau palankios sąlygos, palyginti su panašiais visą darbo dieną dirbančiais darbuotojais, kaip tai suprantama pagal *TzBfG* 4 straipsnio 1 dalį.
- 10 Jei būtų sudaromos mažiau palankios sąlygos, kaip tai suprantama pagal *TzBfG* 4 straipsnio 1 dalį, kiek tai susiję su darbo užmokesčiu, toliau reikėtų išnagrinėti, ar tokios skirtingos sąlygos yra pateisinamos objektyviomis priežastimis, leidžiančiomis nukrypti nuo *pro rata temporis* principo.
- 11 Atsižvelgiant į tai, kad *TzBfG* 4 straipsnio 1 dalimi į nacionalinę teisę perkeltos Bendrojo susitarimo 4 straipsnio 1 ir 2 dalys, aiškinant *TzBfG* 4 straipsnio 1 dalį reikia atsižvelgti į Teisingumo Teismo jurisprudenciją dėl Sąjungos teisės. Tai svarbu ir todėl, kad vertintinos nuostatos yra nustatytos kolektyvinėse sutartyse. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 28 straipsnyje įtvirtinta teise į kolektyvines derybas Sąjungos teisės taikymo srityje turi būti naudojamos jos nepažeidžiant. Jei nacionaliniai socialiniai partneriai imasi priemonių, patenkančių į jų Sąjungos lygmeniu sudaryto bendrojo susitarimo taikymo sritį, jie privalo laikytis šio bendrojo susitarimo (2018 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Bedi*, C-312/17, EU:C:2018:734, 69 ir 70 punktai).

Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

- 12 Pirmasis prejudicinis klausimas susijęs su Bendrojo susitarimo 4 straipsnio 1 dalies aiškinimu atsižvelgiant į tai, kuris metodas turi būti taikomas nustatant, ar nacionalinė nuostata lemia mažiau palankias sąlygas, kiek tai susiję su darbo užmokesčiu, ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams, kaip tai suprantama pagal Bendrojo susitarimo 4 straipsnio 1 dalį.
- 13 Pagal *TzBfG* 4 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį ne visą darbo dieną dirbančiam darbuotojui negali būti sudaromos mažiau palankios darbo sąlygos, palyginti su panašiu visą darbo dieną dirbančiu darbuotoju, nebent šis skirtingas požiūris yra objektyviai pagrįstas. *TzBfG* 4 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje nustatyta, kad ne visą darbo dieną dirbančiam darbuotojui turi būti užtikrintas tokio dydžio darbo užmokestis arba kitas dalus piniginis atlygis, kuris būtų proporcingas jo darbo laiko daliai, palyginti su panašaus visą darbo dieną dirbančio darbuotojo darbo laiku. Kolektyvinių sutarčių nuostatos taip pat turi atitikti *TzBfG* 4 straipsnį. Ne visą darbo dieną dirbantys darbuotojai dėl darbo ne visą darbo dieną vertinami skirtingai, jei darbo laiko trukmė yra kriterijus, su kuriuo yra susijęs diferencijavimas dėl skirtingų darbo sąlygų.
- 14 Ieškovas, kaip ne visą darbo dieną dirbantis pilotas, panašus į visą darbo dieną dirbantį pilotą. Ieškovo lyginamoji grupė, kaip tai suprantama pagal *TzBfG* 4 straipsnio 1 dalį, yra visą darbo dieną pagal kolektyvinę sutartį dirbantys pilotai.
- 15 Panašūs visą darbo dieną dirbantys darbuotojai, kaip tai suprantama pagal *TzBfG* 4 straipsnio 1 dalį, pagal *TzBfG* 2 straipsnio 1 dalies trečią sakinį yra darbuotojai, kurių „darbo santykiai yra to paties tipo ir kurie atlieka tą patį arba panašų darbą“. Bendrojo susitarimo 3 straipsnio 2 dalyje nurodyti kriterijai, apibrėžiantys „panašų darbuotoją, dirbantį visą darbo dieną“, taip pat yra susiję su atitinkamų asmenų veiklos esme (2012 m. kovo 1 d. Sprendimo *O'Brien*, C- 393/10, EU:C:2012:110, 61 punktas; taip pat žr. 2013 m. vasario 28 d. Sprendimo *Kenny ir kt.*, C-427/11, EU:C:2013:122, 27 punktą). Pagal kolektyvinės sutarties nuostatas mokėtinas atlyginimas už papildomas tarnybinio skrydžio valandas priklauso tik nuo to, ar atitinkama veikla vykdoma tam tikra apimtimi. Tarifų standartai taikomi vienodai visiems darbuotojams, kurie yra priskiriami pilotų kabinos personalui ir kuriems yra skaičiuojamos dirbtos tarnybinio skrydžio valandos. Jie atlieka panašų darbą. Kaip ir ieškovo atveju, darbo sąlygos skiriasi tik dėl papildomų poilsio dienų trumpesniu ne visą darbo dieną dirbančių darbuotojų darbo laiku.
- 16 Sprendimas dėl kasacinio skundo priklauso nuo atsakymo į klausimą, ar ne visą darbo dieną dirbančiam ieškovui sudaromos mažiau palankios darbo sąlygos, kiek tai susiję su atlyginimu už papildomas tarnybinio skrydžio valandas, palyginti su visą darbo dieną dirbančiais pilotais. Šiuo klausimu svarbu atsakyti į klausimą, kaip turi būti aiškinama Bendrojo susitarimo 4 straipsnio 1 dalis, konkrečiau kalbant, kokia metodika turi būti taikoma siekiant nustatyti, ar ne visą darbo dieną dirbantys darbuotojai darbo užmokesčio atžvilgiu vertinami skirtingai.

- 17 Šiam klausimui būtinas Teisingumo Teismo išaiškinimas. Tiesa, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iki šiol darė prielaidą, kad teisinis klausimas, kokia metodika turi būti taikoma vertinant, ar ne visą darbo dieną dirbantis darbuotojas atsiduria mažiau palankioje padėtyje darbo užmokesčio atžvilgiu, bent nuo 2007 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *Voß*, C-300/06, EU:C:2007:757, nebekyla. Vis dėlto atsižvelgiant į tai, kad Vokietijos darbo teismų jurisprudencijoje ir doktrinoje buvo išreikšta abejonių dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo siūlomos atskirų darbo užmokesčio elementų analizės metodikos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nebegali daryti prielaidos, kad šiuo klausimu nėra pagrįstų abejonių.
- 18 Tuo atveju, jei nagrinėjant skirtingo požiūrio klausimą reikia atsižvelgti į visą darbo užmokestį, kaip tai padarė Teisingumo Teismas 1994 m. gruodžio 15 d. Sprendime *Helmig ir kt.*, C-399/92, C-409/92, C-425/92, C-34/93, C-50/93 ir C-78/93, EU:C:1994:415, 26 ir paskesniuose punktuose, negali būti teigiama, kad ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams sudarytos mažiau palankios sąlygos. Ne visą darbo dieną ir visą darbo dieną dirbantiems pilotams tokiu atveju mokamas toks pats atlyginimas už darbo laiką, kuris viršija ne visą darbo dieną dirbančiam darbuotojui nustatytas individualias aktyvavimo ribas. Tokiu atveju kasacinis skundas būtų atmestas.
- 19 Kita vertus, jei darbo užmokesčio sudedamąsias dalis reikia vertinti atskirai, kaip tai padarė Teisingumo Teismas 2007 m. gruodžio 6 d. Sprendime *Voß*, C-300/06, EU:C:2007:757, ir 2004 m. gegužės 27 d. Sprendime *Elsner-Lakeberg*, C-285/02, EU:C:2004:320, galima preziumuoti skirtingą požiūrį, atsirandantį dėl to, kad ne visą darbo dieną dirbantys pilotai įgyja teisę gauti didesnę atlyginimą tik po to, kai be padidinto atlygio išdirba tiek tarnybinio skrydžio valandų, kiek jų individuali mažesnė pirmoji aktyvavimo riba, nustatyta atsižvelgiant į ne visą darbo dieną, skiriasi nuo nekintamos aktyvavimo ribos. Atskirai vertinant sudedamąsias atlyginimo už papildomą tarnybinio skrydžio valandų skaičių dalis ne visą darbo dieną dirbantis darbuotojas didesnę darbo užmokestį, kai mokamas atlyginimas už papildomas tarnybinio skrydžio valandas, gauna ne nuo pat pirmosios valandos, kuria viršijama individuali pirmojo aktyvavimo riba, o tik tada, kai viršijama visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams taikoma riba. Tai *mutatis mutandis* taikoma antrajai ir trečiajai aktyvavimo ribų pakopoms. Ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams ši pakopa, kurią įveikus suteikiama tokia teisė, nesumažinama proporcingai jų individualiam darbo laikui. Taip būtų daromas neigiamas poveikis ne visą darbo dieną dirbančių darbuotojų darbo ir atlygio santykiui, taigi, tiesiogiai pasireikštų skirtingas požiūris. Tokiu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėtų išnagrinėti, ar skirtingas požiūris pateisinamas objektyviomis priežastimis. Šis klausimas yra antrojo prejudicinio klausimo dalykas.

Dėl antrojo prejudicinio klausimo

- 20 Antrasis klausimas susijęs su Bendrojo susitarimo 4 straipsnio 1 ir 2 dalių aiškinimu, kiek tai susiję su objektyviomis priežastimis, pateisinančiomis mažiau

palankių darbo sąlygų sudarymą ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams, ir nukrypimą nuo *pro rata temporis* principo.

- 21 Tuo atveju, jei ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams pagal kolektyvinės sutarties nuostatas dėl atlyginimo už papildomas tarnybinio skrydžio valandas sudaromos mažiau palankios su darbo užmokesčiu susijusios darbo sąlygos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar šis skirtingas požiūris yra objektyviai pagrįstas, kaip tai suprantama pagal *TzBfG* 4 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį. Taip pat reikia išnagrinėti, ar taikant *pro rata temporis* principą pagal *TzBfG* 4 straipsnio 1 dalies antrą sakinį, atsižvelgiant į darbo ne visą darbo dieną veiksnį, būtina sumažinti pagal kolektyvinės sutarties nuostatas visą ir ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams vienodai taikomas aktyvavimo ribas, ar išmokos tikslas vis dėlto leidžia nukrypti nuo šio principo.
- 22 *TzBfG* 4 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje, kaip ir Bendrojo susitarimo 4 straipsnio 1 dalyje, nenustatytas absoliutus draudimas sudaryti mažiau palankias sąlygas. Šia nuostata sukonkretintas *TzBfG* 4 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nustatytas darbo užmokesčio arba kito dalaus piniginio atlygio atžvilgiu taikomas bendrasis nediskriminavimo principas. *TzBfG* 4 straipsnio 1 dalyje draudžiama nukrypti nuo *pro rata temporis* principo ne visą darbo dieną dirbančių darbuotojų nenaudai, jei tam nėra objektyvių priežasčių. Vien skirtingu darbo krūviu negali būti pateisinamas skirtingas požiūris į visą ir ne visą darbo dieną dirbančius darbuotojus. Būtinai kitokio pobūdžio pateisinimo pagrindai. Objektyvus skirtingų sąlygų sudarymo pateisinimas turi būti vertinamas atsižvelgiant į išmokos tikslą. Skirtingas požiūris į darbuotojus, dirbančius ne visą darbo dieną, gali būti pateisinamas tik tuo atveju, jei tokio požiūrio pagrindą galima nustatyti remiantis santykiu tarp išmokos tikslo ir darbo ne visą darbo dieną apimties.
- 23 Kolektyvinės sutarties nuostatomis dėl atlyginimo už papildomas tarnybinio skrydžio valandas siekiama atlyginti už ypatingą krūvį, o ne, kaip teigia ieškovas, kompensuoti paaukotą laisvą nuo darbo laiką. Tokią išvadą leidžia daryti standartinių tarifų aiškinimas.
- 24 Taigi pirmiausia reikia konstatuoti, kad atlyginimas už papildomas tarnybinio skrydžio valandas mokamas tik už tam tikrą veiklą. Jis mokamas tik už tam tikrą įvykdytą tarnybinių skrydžių laiką, kaip tai suprantama pagal kolektyvinės nuostatas. Jei kolektyvinės sutarties šalys būtų siekusios kompensuoti paaukotą laisvą nuo darbo laiką, jos būtų turėjusios nustatyti maksimalų bet kokios veiklos, kuri pagal kolektyvinę sutartį priskiriama darbo laikui, valandų skaičių. Intervencijai į saugomą laisvą nuo darbo laiką neturi reikšmės konkretus vykdomos veiklos pobūdis. Taip pat reikia pažymėti, kad darbuotojai, atsižvelgdami į aplinkybę, jog pagal kolektyvinę sutartį iš jų reikalaujama didelio lankstumo laiko požiūriu, turi daryti prielaidą, kad darbdavys gali pasitelkti juos darbui atlikti, neviršydamas to, kas leidžiama pagal darbo laiką reglamentuojančią teisę. Tai reiškia, jog logiška manyti, kad atitinkama intervencija į laisvą nuo darbo asmeninį laiką turi būti kompensuojama jau baziniu darbo užmokesčiu.

Kolektyvinės sutarties nuostata dėl darbo grafikų sudarymo, kurioje nustatytas tolygaus krūvio reikalavimas, galiausiai taip pat patvirtina siekį kompensuoti krūvį. Pagal šią nuostatą darbuotojai sudarant darbo grafikus turi būti numatomi ir paskirstomi taip, kad kiek įmanoma būtų užtikrintas „vienodas krūvis“ visiems darbuotojams.

- 25 Sprendimui dėl kasacinio skundo svarbu tai, ar pats kolektyvinėse sutartyse numatytas tikslas gali pateisinti mažiau palankias sąlygas ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams ir nukrypimą nuo *pro rata temporis* principo. Atsakymas į šį klausimą priklauso nuo Bendrojo susitarimo 4 straipsnio 1 ir 2 dalių aiškinimo, t. y. ar kolektyvinių sutarčių nuostatomis siekiamu tikslu kompensuoti ypatingą darbo krūvį apskritai gali būti pateisintas skirtingas požiūris į darbuotojus, dirbančius ne visą darbo dieną.
- 26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, neaišku, ar minėta kolektyvinės sutarties nuostata siekiamu tikslu kompensuoti darbo krūvį gali būti pateisinamos mažiau palankios sąlygos ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams. Teisinė padėtis nėra *a priori* vienareikšmė – *acte clair*, ir nėra išaiškinta Teisingumo Teismo jurisprudencijoje taip, kad nekiltų jokių pagrįstų abejonių – *acte éclairé*.
- 27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš ligšiolinės Teisingumo Teismo jurisprudencijos supranta tik tai, kad skirtingas požiūris, kaip tai suprantama pagal Bendrojo susitarimo 4 straipsnio 1 dalį, gali būti pateisinamas tik objektyviomis priežastimis. Ši sąvoka turi būti suprantama taip, kad nagrinėjamas nevienodas požiūris atitiktų tikras reikmes, leistų pasiekti numatytą tikslą ir būtų būtinas jam pasiekti (2012 m. kovo 1 d. Sprendimo *O'Brien*, C- 393/10, EU:C:2012:110; 64 punktas).
- 28 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, šis teisės klausimas negali būti laikomas išaiškintu, nes Teisingumo Teismas ne kartą nurodė, jog nacionalinis teismas turi įvertinti, ar skirtingas požiūris yra objektyviai pateisinamas (2012 m. kovo 1 d. Sprendimo *O'Brien*, C- 393/10, EU:C:2012:110, 67 punktas, 2007 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *Voß*, C-300/06, EU:C:2007:757, 43 punktas ir 2004 m. gegužės 27 d. Sprendimo *Elsner-Lakeberg*, C-285/02, EU:C:2004:320, 18 punktas). Visose bylose reikėjo įvertinti, ar konkrečiu atveju apskritai remtasi pateisinamąja priežastimi ir ar nurodyta priežastis atitiko pateisinimo vertinimui taikytinus kriterijus. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, nuorodos buvo susijusios ne su klausimu, ar pati situacija gali pateisinti skirtingą požiūrį į ne visą darbo dieną dirbančius darbuotojus. Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad tam tikra priežastis – biudžetiniai sumetimai – *a priori* negali būti laikoma pateisinančia (2012 m. kovo 1 d. Sprendimo *O'Brien*, C- 393/10, EU:C:2012:110, 66 punktas).
- 29 Kasacinis skundas būtų tenkinamas, jei kompensacija už darbo krūvį negali būti remiamasi siekiant pateisinti mažiau palankias sąlygas ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams.

- 30 Tuo atveju, jei pats krūvio kompensavimas galėtų būti laikomas tinkama priežastimi siekiant pateisinti skirtingą požiūrį į darbuotojus, dirbančius ne visą darbo dieną, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėtų išsamiai išnagrinėti, ar konkreti kompensavimo už krūvį tvarka su pasirinktomis ribomis atitinka realų bendrovės poreikį ir yra tinkama ir būtina šiam tikslui pasiekti. Jei tai pasitvirtintų, kasacinis skundas būtų atmestas.

DARBINIS VERTINMAS